

Traduzione in Lingua Macua

Yolempwa ya Penitenciaría Apostolika mwaha wa otthuneya wa nlamulo na muhina ni ohivonyeya w'esacramento, 01.07.2019

«Mwaha wowipaka mutthu, mwana a Muluku ohatana ni khula mutthu: ni mwettelo awe ni molumo awe, omwalela nttittimiho nawe: nokhwa ni ohihimuwa wawe owopola atthu amonre, axxinttyaka etampi ya mwepiphini ni ya wokhwani: w'ale animwamini yowo, owoniherya wiryana natith'awe: ni omwaryaxa w'eroho yowarya, óreriha Ekereja, nloko n'atthu owamini, ni erutthu awe yekekhayi ohirela mpantta oprofeta, omwene ni onamukuttho, wira mulaponi okhale onamittak'awe, alaleryaka ekekhayi atthu a okathi wothene, awettihaka mowaryani mwawe, attunaka wira ekum'awe ekhale vekekhayi yotatuxiwa.

Okhathi yola wottikinyeyasa welapo nrahu, wunnuwa wa osuwela, onkhala wira khonttarekana ni wunnuwa worerela w'omutthu ni makhalelo atthu, ni onnonaneya ohinnuwa wephattu ni nttittimiho nattu, emuliyalaka uluku. Vowira siso, mutthu onnojela osuwela ni ottittimiha makhalelo omutthu ni ekereja.

«Wunuwa wosuwela, wahittarelaneke ni wunnuwa wa mutthu [...], ni murrohoni mwawe, khahiyo wunnuwa wekekhayi, masi nopopiho natthu. Nnakhala makhalelo owiwanana watthu khonkhala ntoko niphento nekekhayi» [2]. Onnonaneya ohimuttittimiha Muluku no omurerya ettuli Yesu kristu.

Iyakha iya sokiserya, atthu anniphavela itthu sowotha ni sa wepiphini, Wunuwa wosuwela, wahittarelaneke ni wunnuwa wa mutthu ni murrohoni mwawe, khahiyo wunnuwa wekekhayi, masi nopopiho natthu. Nnakhala makhalelo owiwanana watthu khonkhala ntoko niphento nekekhayi. Onnonaneya ohimuttittimiha Muluku no omurerya ettuli Yesu kristu, Muluku opakia Muthu, ni Ekereja, okalawaya ni ekekai.

Iyakha iya sokiserya, womuariwa wothuna wa maso, wa makerekere weparipari, “wo wi elapo wa maso” opwanelia othunela “otoroka” he velevelo, wo huchucula wo wiweya. Vavale, wo wakayera wo wetha wathu, ekereja yo watana, eri mulaponi. Variari wa wamini, ikuro so rerela so orowela “Ihapari” so ikaikai sa “muiko” – otakania so virikana so wupuela sa athu, so hika sa mukereja. So there si nakalihera yolaleia maso a Muluku sothene so bathuxiwa na sinthunea yo missao. Yohana etamaliwaka ni nthoko elinha ya ma Patiri, opiya wa xitokwene va Ekereja, asusihia epiro yeyo.

Nthoko sisa, wasimaca, nthoko etribunale yokisera, npwuka milatho onivaha mupuwelowe athu othene, nthoko sokathi xinthene xinilaleiwa ihapari soviricana, ni vahina vanene ni ithu sinlavulia wothuni, intikinia okala wa ekereja, zinivaha – ejulgamente yohakuveia, enitutula makalelo amukihu, nthoko makalelo wa muthu mosa mosa odefederi yele eri yawuwe muhinawawe wa murimawe (Cf. Can. 220 CIC). Okati yola, malavulelo a Paulo owary wa Galatas: «siso, asinaka, wuri muchaniwa wohakalala. Muhakalalene mu hafehe okala wonamani [...]. “masi mulumanaka nka mukuranaka hothe, pasopa, eherye wi munipana” (Gal 5, 13-15).

Vava, ononihera wi wokalavo “upuela honanara” nimachankiho wo Ekereja Catolika, makaloiha ni mulapone othuniwa, womulela wohaniha enerea va kulupale va ekereja e vakina va makalelo onanara erenhe ni va mapatiri. Wopuwela yola, wota wa sharia wa makalelo wa ekereja, ni wopaherani wevelevelo ni watana ni ekekai ni orelihiwa akalenaia, ne vida ya attu, lamoshela wohipanela “ni athunaya” nthoko ni ekereja enene, ni ikina sowishuta, enirowa ethakania wa makalelo wa tribunale ya mukereja e wa makalelo wa estado ni olumenko, ntoko muteko “wa wokolela” wothunea.

Sothene yho, wa Penitenciaría wa Apostolica hehupuela okela, ni yolempwe ela, wi hima othunea we ynuwihe wathana ni oswela va mahimo, ve ekaikai yo olavula wa ekereja ni elepo, we olelo sothatua sa mukerekere wa wupula wa athu na wothana wa makalelo juridico va mulapone: wa ethu sehihimiwa wa masacramento, esegredo

ya muhina wa murima wa vata-wa sacramento, ni esegredo wotekoni, mukerekere wa olavula.

1. Sihhimua wa Sacramento.

Nanano vava, olavula muha há sacramento wo olevelelia, owari Patri Francisco othuna olavula wo omihia ni wo hipolipihera sihimua wa sacramento: «olevelelana hieyo okala sana wosuela wa Kereja vavale ni mahiko othene aniyathi ni ikuro ya morale ni juridica, ni sihimua wa sacramento. Yela, kai wira emniwuya ni muro wa ninano, enithuneia para waria wa sacramento ni owopola ni wupula ni mutheka; okalana ni mahico othene wamini wira malavulo wa sacramento oniyala mua osegredo ya confissao, variari awe wowopuwela wa okaviheria wa Muluko, ni othuneha eponti ya Patiri. Sihhimua wa sacramento tiele ehihiheiya ni kiavo ekuru ya athu erina jurisdiçao, non podi wulela, ye!» [3].

Esegredo yohiviolaria yo lapa etampi emrwa ya elei ya Muluku direitamente woniheriwa ni yokalano opathera mu sacramento, wokala wira ohithunihera othala mukereja, ni variari ve elapo. Hihaa, wa celebrasawini wa sacramento yo leveleve yokalamo eparipari ya macristao ni yo ekereja: Mwuna wo Muluko opakenheia muthu para onivuluja ni olampe ocuparela, ni “Instrumento othuneha” ni vamuthekoni, ni ekereja ni, nale ha taliwe, hawithana ni havaha nithuko awawe.

Para olavula ekaikai yela, ekereja enujuthiha wira mapatire, wa celebrar ma sacramento, ampaka “in persona Christi capitis”, yeho thi, wa muthu va Cristo muru: «Cristo onanihiyera onwara yawawe “ti mi”, ninilavula wa “ti mi” wa Cristo, Cristo “oninipata para si” ni onanihia watanano, onanatania ni yahawawe “ti mi”. [...] Watana ni yawawe “ti mi” eni pakeya masu wa consagraçao. Nthoko ni “miyo ki nolevelelani” – we kavo wahiyano Oni alevelele itampi – ta “ti mi” wa Cristo, wa Muluko, vekawe pode olevelela» [4].

Muthu yole otheka ni murima owumala onrowa wa patiri para owima itampi saw onvaha ecustumunho wo misterio wamuna opakeha enama ni onvaha wotepasha wa ekereja ni opatiri wovara muteko, wa hiho Cristo ovuwa wawe onarwa wapwanha

athu, avaraca mu sacramentuni- hiha, epariparene – evitawe eninopola. We erazaene, okalelela Sihihimua wa Sacramento wa patiri confessor, wathuneha *usque ad sanguinis effusionem*, enikalihera kaio muteko wolokiera “woxaria” wa muthu othenke, mashi vavanthenexa: wa kustumunho wothuneya – emosa “wopwanelela” – wowokolea wowathana wowopola wa Cristo ni wa Ekereja [5].

Yokaliera Sihihimua simpwahanea ninano ilempwe mu Cann. 983-984 ni 1388, §1° wa CIC ni can. 1456 wi CCEO, okala mu n. 1467 wa mucatecismo ya Ekereja Catolika, waleriwaya ka Ekereja “enivaha”, wokala waya owulupale, mashi we “ohima” – siso, onasowanhea wo waria wa sacramento Cristo ovahiyaye - «we mapatiri othene, aniwa itampi, anawobiricariwa, wo puniriwa yekaikai, wo wihathi esegreto yomaleya wa elemulo ya itampi ya otheke aconfessaranhia».

Athu ya confessariki ka yeriwa, «omulokoha mutho ohime itampisawe ni maso ou ni manera ovirikana» (can. 983. §1 CIC), wi hiha “enakothehiwa patiri olavula ithu ywalaie okathi yo confissao, mesmo okila eperigo yoima yele iwulaye okati wo confessorario” (Can. 984, §1 CIC). Osomiha wa Ekereja yo contribui, we etoye pamene yele eri Sihihimua wa Sacramento, erimo «itampi sothene sa mutheka ni ikina so sowela yo confissao wa mutheka, como itampi si ni chania sulopale e itampi ixicani, ivitenye muhina wa muthu ni iye sa vate athu anonahia, si nikuma muthu walevelelia ni, seiye so osueliwe ni patiri confessore wosuthe wa sacramento ya confissao» [6]. Sihihimua wa Sacramento, onhima sothene seiye sa natmapi oyimawe, mesmo esacramento yolevelela kenya olevellela ya itampi: hiha econfissao ya hiseriviri ni olevelleliwa wahivahiwe wa qualquer nthowa, mesmo hiha Sihihimua wa Sacramento yohana ekuhiwaka.

Patiri, okucha muwupuhela muwe itampi sa muthu otheke «non ut homo, sed ut deus – kai Muthu, masi Muluku» [7], wo okisera pahi “ohisuwela” exene eyimwe mokathi wa confissuni, wera kaiwale onthoko Muthu, masi, wothuneia, ni nsina na Muluku. Patri confessore, wonihaniha muwaha wi “alape,” ahi yanye wupuhela wawe, we “kansuwela” oswelaye wira emisterio ya Muluku. Sihihimua wa Sacramento opakiwaya onamuthukumanha patri confessore wokichera “wamuhina wa murima,”

opiya we tho okothiheriwa wupuwela mekaye yele yiwalaye mukonfessionario ni obrigaria hoyia wupuela wa we. Yole ofuwelene itampiwa muconfessionario, nule ori wothakanihiwa esegredo enrwa wa Sihihimua: “Ari ntoko wobrigariwa wihathi esegredo ni othapulela ni oswuela itampi sowimua moconfissaowoni” (Can. 983,§2 CIC).

Okuteriywa vanyene wa Sihihimua wa Sacramento eni mukuteri patiri olavula ethu eri maconfissaoni ni muthu otheka, otha wa sacramento, «oyikala wi, mutheka munene othunawawe» [8]. Sihihimua, enroha wo otha wothuna wa mutheka, wira okati ocelebraria esacramento okathi vamosa, karina epuderi yo wi enveihawo confessore wa obrigaçao sihihimua, okala wira mutheko onrwa directamente wa Muluku.

Odefendere Sihihimuwawa Sacramento ni owary econfissao kenkala yothe nipipini, Etampi enamukcha muthu ahika opentha wa Muluku, oyia orapiyha wopentha wa Muluku ne evita yahwe. Variari va ytampi, kenapwanela omuyela variari mutheka para oleveliwa, ovareleliwa wa ordenamento juridico, wowima ni «nemo tenetur se detegere». Woyiha, wira, otharua we ekakai, niwatana yekaik wothu otharuwa ni othikila yonanara muthu enraye, enakala ya “estrutur” yo sacramento yo leveleliwa, okala ya condiçao ya valeriwa. Ya wi ipresentar mutheka olikiwe muya yonanara, namalihera akonfessarika ni omuyuthiera idireito sawe, yra tambem makalelo juridico o wokowa anaka anutilizaria para olokoha mulapone e mukereja e ovekele we apakiwe ajustiça. Opakeya ya politica e eley ni “eforça” ni ohiyanha Sihihimuwawa Sacramento oruwana mutukene ehinaceitariwa cotra ovuluwa wa mukereja, ni ohakela wo othithimuywa wa estado, masi wa Muluku; okala tambem eviloaçao wa liberdade religiosa, vangene ni maliberdade makina, ni liberdade wa wupuhela wa wacada muthu, nthoko wa mutharuwa como wa muconfessore. Wonabucha Sihihimuaempwanapwana onviolare mashikini ori muthambini.

2. Muhina wa murima ni otha wa sacramento ni okalihera spirituale

Vavoho muhina Juridico-moral wa mihina wi onihaniwa “sihihimua sa muhina othawasacramento,” sempre wipitha, masi vathe wa sacramento wotharuwa. Vano ekereja anivaha emissaoya ni ekuro yovuluxa: ki wira anlevelela ytambi, masi evahaka eparaka, etapulaka wohathana juridico (nthoko wa ecensura) ni worerihwa wa minepa ni, muhina wa murima wa muthu ni mumini. Hotharelela spirituale ti wa muhina – wasacramento yothene, cada mumini oniconfiari epirowe yomuthari ni oreliwa ni Patiri, hokonsacrariwa ni leigo. Patri onvara mutheko ola ontowa wa emissao yo omurepresentar Cristo, omuconfiaraiye ni sacramento yo opatiri ni oneriha vamoha va makulupale a ekereja, vamoha va nithaniwa tria munera: mutheko wo shuthiha, wosantificare ni wogovernari. Va makiristao ligo ni wopanela opatiri onthowa wa baptismo ni Munepa wowarya. Ni oholela ni ythu sa muhina, muwemerery onithukula muhathawe esegrdo ya mupuelo we va directore/guia wa spirituale, we athoyeruwe e apoariwe ni wiwelea ni opaka wo thuna wa Muluku. Mutheko yola apavela omukalela esegredo ad estra, elevula enonihera etho emlavuliwa wa murimana wa Muthu ni wamuthu oniyolele wokala ni muthumuthu orespetariki ethu ya murimawe, ethu eriyawawe (cf. Can. 220 CIC). Okala “wopwanapwanihi” ni Kristo, enirwa wa makalakalo yowary ni- wa patiri – wolikaniha wa sagrada ordem ya keliwe. Nthoko eporova Sihihimua yosweliwa woholela spiritual, emcosiderariwa yele yo okotiheriwe, ni ehimuwe wa elei, yovekela, kahi pahi wo wupula wa confessor, masi hiha ole ori muholelo Spirituale, wo okathi wowemereriwa wa pakiwa opatiri ni, vice-versa, ni para okela osiminario yale anrowa okala patiri (cf. Can. 240, §2 CIC; can. 339, § 2 CCEO). Wa hiho, edocumento eniyuthiha enihania Sanctorum Mater ya 2007, emlavula wo winuha wa inqueri wa diocese ni eparquiais enlavula ya nhtuwa ya Masanto, enikothi wa kucha macostumunha kayo pahi yale aniwa etampi, wi ekalihere Sihihimua wa Sacramento, masi wira yale madirectore Spirituale wa maservidore wa Muluku, wira slthene ajuthalaya wa muhina wa mupuelo, wa muhina wa confissaoni wa sacramento [9]. Wothuneha yela yohihimua enyokala vanthine “natural” wira

mukalihera espiritual, ahijutha vanthine a suelelaka ni “emocionarea” nthoka wira emisterio yovuluxiha ha wa mamini ni, niyole, anipihia wa Cristo; muholelo espiritual yona upuhela emissaowawe e makalelowe wa Muluku, wu mutheko wovuwihwa, okala sanene wo muthu, wa ekereja ni wo vuluxia we elapo yothene.

3. Yohihimwa ni ikina sihihia olavula

Muihina wamurimani, wasacramento ni vate-wasacramento, seiye sipakiwa wamuhina vasigilo nile enihaniwa “esegredo yawumutho”, eri vathuni, ni vamulapone ni vamukereja, nthuwa wamuthekoni wa muthu nimusa ni wa comunidade. Isegredo siho, muha wa direito natural, yohana sempre ekuyhaka, “Excet -enihima ecatecismo ya Ekereja Catolica wa n. 2491 –ethu especiale we wiyathe wa esegrdo enicausare a yale anconfiariwa ni osusiwa, ni athuaquina, idano soulupale ni opirivariwa ni olaleiya ekekai”. Ecaso particular ya segrdo tile “yohihimwa ya Pontificia”, enavara athu ni mwaha wolapa wa mutheko wa Sé Apostolica. Olapa wa esegredo se pathana nimahiko othene wa Coram Deo ahimmawe, olapa wa “yohihimwa ya pontifici” yohana erazawaya yo kiseru wokala sana wa athu wa ekereja ni salus animarum. Emhima wira wo kaherera wa salus animarum, ni, wira, ohima ohimorela wariari wa esigilo, yohana interpertariwaka pawy wa Sé Apostolica, wamuthu wa Papa, yole Cristo Mukulupale onvamhe ni amuhela nthoko mupajeri ni efundamento yohoneia ni yohathana ya okupali ya ekereja yothene [10].

Vakina ni mathala olavulela, ya elapo ni yathu, ni sothene saya malavulelo, osuwela ya ekereja sothohihera ekanle yolupalexa “eregra ya ouro” yohimuha ya Mukulupale Yesu ni emhimuha wa Evangelho ya Luka: « munthunaho wira athu ewiriheni, nwiri nithuwo tambem» (Lc 6,31). Nithoko hiha, ni mahimo ya sharia ni omala othithimiha yale, ahirina edirito yosuwela, enithuneia othakaniha ni evida wa epreceito yopentana wohima, onelela wo okala sana ni hovarerelana wathu akina, othithimiha evida ya muthu ni okala yothe [11]. Onthoko wira ohima yeekekai, enikotha wira ehihiwe othonha “wa ecorreção ohima”, yovirikanaha, ayuthihaha

Akulupale Yesu. Enihala muthohero, enthuneia vokathi wa ninano: «se muhima opakela yonanara, orohe walavulane ni omucorrijire munari veka; awiwa, onomukalhari muhima: ahiwiwua, omukushe ori athu amosa ou aili, wi mulathu opukiwe variari va maso ya testemunha aili ou ararwo. Ahiwiwe, ohimere ekereja» (Mt 18:15-17). Ni okathi wohima, niokala wira enhimwa “enopahia” ni yele, okathi wothene, empahera na athu, enthuneia wishutha ekuru ya masu, ekuru yamakalelo, ni ekuru yopuhuliwa; nohana nivarerelaka wira esigili sacramentale nampothi ovilariwa oyikala muthu ni enithuneia econfidencia eri vamutheko wa ninisterio wa ekereja yohana wiyathiwa sana, okala muthohero we ekekai okala sana wa athu. Nihane munep wo warya, para ekereja yothene, openthana we ekekai okathi othene wathu; wa ekuru wo wihathi wothene wa olaleia wa Evangelho wo opathuxiwa wothene, wa ekuro wa emartirio wo odefenderi esigilo sacramental, ni osuwela othuneia para orevinire ohima ethu samuthu siri n’murimanihawe, sa mulaponi ni mukereja, pode omuruwana muthu edignidadewe ni ekekai, ori Cristo, Mwene ni Muru wa kereja. Ni wiyathi wa esigilo sacramentale ni othuneia olempwa wa foro wa muhina vathe-wasacramento ni ythu sikina wa mutheko, emnoneia wa mukereja vapuro variari wa pedro ni wa maria. Okala wa Pedro, wa muari Cristo, onisuka m’paka okisera wa historia, mutheko ovahiwe wa “omwene ya ichave”; ntoka wa Maria Santissima, ekereja eniyati «Ethu sothene e’murimaniwaya» (Lc 2,51b), esuelaka wira enarya eluzu emulela cada muthu ni vmapuroni variari wowupuhela wa muthu ni Muluku, yohana yihathiwe, ni edefenderiwaka ni epuhiwaka.

Mukulupale Pontifice Francisco, mahiko 21 wa mueri wa Junho wa eyaka 2019, oha provari yolepwa ela ni ohordenari wira esuhwelihiwe.

Elepiwe o Roma, wa sede wa Penitenciaria Apostolica, mahiko 29 wa mueri wa Junho, wa yaka wa akulupale Yesu wa 2019, wa solenidade wa wowarya Pedro ni Paulo, Mapostolo.